

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

		приложения для создания визуального портфолио	
1720.	Уркенова Д.А.	Социальный брендинг и его влияние на современный мир	7346
1721.	Хабибулина А.Р.	Психология цвета в айдентике: как цвета влияют на восприятие бренда	7350
1722.	Хитуова М.Т.	Искусственный интеллект в графическом дизайне: новые возможности и вызовы	7353
1723.	Шаймуханбет А.	Современные тенденции в создании сувениров: от массового производства к уникальным изделиям	7355

11.7 НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И МЕТОДЫ В СФЕРЕ ДИЗАЙНА

1724.	Аманбек Назерке	Контемпорари стиліндегі сұлулық салонын қайта өңдеу, эстетика мен қолайлылық үйлесімі	7360
1725.	Әмір Әлия Әшімханқызы	Дәмхана интерьерін заманауи стильде қайта әзірлеу	7364
1726.	Мешітбай Дәмеш Мұратқызы	Косметолгия салонының интерьерін биоскандинавиялық стилде оңтайландыру	7367
1727.	Жалғас Зарина Нұрланқызы	Ескі мен жаңаның үйлесімі: ескі үйді контемпорари стильде қайта құру	7371
1728.	Ескенова Ажар Қадыржанқызы	Сұлулық салонын минимализм стилінде Қайта өңдеу	7374
1729.	Кульжнова Жасмин Нуржановна	Эргономика и инклюзивный дизайн в использовании экологических текстильных решений в интерьере	7377
1730.	Болысбекова Райхан Темирбековна	Костюм дизайндағы шығармашылық композиция	7380
1731.	Альбусынова Сымбат Думановна, Ералы Эльмира Әнуарбекқызы	Шағын қалаларға арналған инновациялық кітапханалар мен білім беру орталықтарын жобалау	7382
1732.	Садырбай Ақмарал Жұмабекқызы	Этнографиялық символизмнің Сәндік өнерде қолданылуы	7385

СЕКЦИЯ 12 ТРАНСПОРТ И ЭНЕРГЕТИКА КӨЛІК ЖӘНЕ ЭНЕРГЕТИКА / TRANSPORT AND ENERGY

Подсекция 12.1 Транспортная инженерия Көлік инженериясы / Transport engineering			
1733.	Алдаберген А.А.	Қазақстандағы автомобиль нарығының жан-жақты талдау	7392
1734.	Дюсенбаева А.А.	Биодизель: Қазақстандағы даму перспективалары	7395
1735.	Қалтай А.Б.	Биосутегі: оның өндірісі, Қазақстандағы дамуы	7397
1736.	Жанайдар С.Ж.	2024 жылдың теміржол вагондарының	7400

		инфрақұрылымы	
1737.	Курбанов Д.А.	Климат-контроль в транспортных средствах: сравнение Казахстана и стран Европы	7403
1738.	Амангельдинов А.С.	Проблемы карьерных самосвалов Казахстана. Путь их решения	7408
1739.	Гордей К.С.	Анализ применения экологичных материалов для тормозных колодок	7416
1740.	Кушмагамбетов Т.Р.	Оптимизация конструкций транспортных средств	7421
1741.	Казбеков Е.С.	Система рекуперации выхлопных газов EGR	7426
1742.	Ералин Д.Д.	Транспорт и углеродный след: анализ ситуации в Астане за последние три года	7430
1743.	Алданыш А.С.	Разработка методики формирования сети электрозарядных станций в Казахстане	7433
1744.	Кожаметов Т.Н.	Повышение эффективности использования транспортных средств и организации перевозок зерна в Костанайской области	7437
1745.	Мейрманов Р.С.	Прогнозирование потребности в колесных парах грузовых вагонов и совершенствование технологии их ремонта на железных дорогах Республики Казахстан	7441
1746.	Талғатұлы М.	Ақылы жол жүйесі: даму бағыты мен болашағы	7444
1747.	Зинатуллин А.Р.	Диагностика электрооборудования тягового электропривода электротранспортных средств	7447
1748.	Разбек Д.М.	Повышение эффективности технического обслуживания тормозной системы автомобилей	7450
1749.	Мерекеұлы Н.	Қостанай облысында ауыл шаруашылығы техникасына қосалқы бөлшектерді жеткізу	7453
1750.	Жорабек А.Н.	Моделирование ленточного конвейера с полимерной лентой	7454
1751.	Бейімбетұлы Б.	Астана қаласында құрылыс қалдықтарын тасымалдауды жетілдіру жолдары	7458
1752.	Шамаганов Д.Т.	Модернизация подвески автотранспортных средств для условий бездорожья, с повышением надежности	7460

**Подсекция 12.2 Теплоэнергетика
Жылуэнергетика / Heat power engineering**

1753.	Арысбай М.Б.	Қант зауытының қалдықтарын қайта өңдеудің энергия үнемді әдістемесін	7467

		эзірлеу	
1754.	Жапбаралы Т.	Научно-технические аспекты разработки технологий солнечной электростанции для условий Республики Казахстан	7469
1755.	Жумагулова Д.К.	Обзор влияния влажности воздуха на эффективность фильтрации пыли в промышленности	7474
1756.	Жұманазар Н.Д.	Ғимараттарды жылу изоляциялаудың заманауи технологиялары – энергия үнемдеу стратегиясы	7479
1757.	Кабимулла А.Н.	Исследование и разработка катодных материалов с повышенной каталитической активностью для твердооксидных топливных элементов	7488
1758.	Қаирбеков А.Ж.	Қазақстан Республикасында биогазды пайдалану болашағы	7490
1759.	Қалжігіт Қ.Б.	Оценка эффективности частичного сжигания водорода в парогазовой установке	7494
1760.	Omarbekova A.B.	To the question of labor safety in thermal power industry	7499
1761.	Турикпенбаева А.А.	Газтурбиналық қондырғылардың жану камераларында көмірді газдандыру өнімдерін тиімді жағу үшін жанарғы құрылғысын жасау	7502

Подсекция 12.3 Стандартизация, сертификация и метрология
Стандарттау, сертификаттау және метрология / Standardization, certification and metrology

1762.	Аукенова Ж.Ж.	Повышение эффективности системы сертификации безопасности конструкций транспортных средств в Казахстане: проблемы и пути решения	7509
1763.	Ахмаджанова Н.Б.	Принципы ХАССП и их применение в системе безопасности пищевых продуктов	7511
1764.	Бекзатқызы А.	Массаны өлшеу құралдарын калибрлеу процесстерін жетілдіру бойынша шетелдік тәжірибе	7513
1765.	Беркинова Т.Р.	Государственный контроль в области технического регулирования: недостатки законодательства и перспективы их устранения	7516
1766.	Ғабиден Д.Ғ.	Мемлекеттік рәміздерді дайындауды бақылау	7518
1767.	Егенберген Е.Е.	Қазақстанда экологиялық таза өнім өндіруді міндеттеу	7522
1768.	Жанатова А.Е.	Кеден одағындағы теміржол көлігінің сапасын бағалау жүйесі	7524
1769.	Жандилдашева А.Р.	О качестве туристических услуг в Республике Казахстан	7532

1770.	Зарлыкова Г.О.	К вопросу о стандартизации субпродуктов яка	7535
1771.	Зархынбек З.	Аттракциондарды пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарының сақталуын талдау	7537
1772.	Заханова С.Б., Мустафаева А.С., Тілепалды Д.Қ.	ҚР СТ 1288-2016 стандартына сәйкес жол сапасын бағалау технологиясы	7541
1773.	Калиакпарова К.Б.	Метрологиялық бақылаудың заманауи әдістерін енгізудің маңыздылығы	7545
1774.	Қуанышбек А.	Фальсификация товаров как угроза безопасности для потребителей	7548
1775.	Кульдабаева А.Е.	Интеграция стандартов в процессы жизненного цикла продукции: вызовы и решения	7551
1776.	Марат Е.А.	Өнеркәсіптік жүк көтергіш крандарды радиобасқару жүйесіне көшіру	7556
1777.	Нұрат М.Н.	Халал индустрияның ұлттық инфрақұрылымына тиімді механизмді енгізу бойынша талдау және ұсыныстар әзірлеу	7558
1778.	Нұрғазы А.Н.	«Е-KTRM» платформасында сертификатсыз тауарларды цифрлық есепке алу	7562
1779.	Нұрман Д.К.	ҚР СТ ISO 45001-2019 стандартының еңбек қауіпсіздігіне әсері: тиімділігін бағалау және оңтайландыру жолдары	7564
1780.	Оразаев М.В.	Актуальные вопросы сертификации товаров и услуг	7568
1781.	Оралханова А.Қ.	Айналысқа шығарылған құрылыс материалдарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету деңгейін айқындау және оны арттыру жөніндегі ұсынымдар әзірлеу	7572
1782.	Орынғалиұлы А., Альжанова А.К.	Методологические подходы к повышению точности измерений теплопроводности и температуропроводности нанокompозитных материалов	7575
1783.	Рамазанова Ә.Б.	Цифрландырудың тау-кен өндірісіндегі сапа мен қауіпсіздікке әсерін талдау	7580
1784.	Рысбек Ж.Қ.	ISO стандарттарына сәйкес керамикалық кірпіш өндірісінің сапасы мен тиімділігін басқару бойынша ұсынымдарды талдау және әзірлеу	7585
1785.	Садыкова Ж.Е., Акбердиева А.Б.	Метрологическое обеспечение измерений при синтезе функциональных материалов	7588
1786.	Сағымбекова А.С.	Әртүрлі елдердегі метрологиялық бақылау тәсілдерін салыстырмалы талдау	7592

1787.	Саутова А.К.	ҚР СТ ISO 14001-2016 экологиялық менеджмент жүйесін ұйымдарға енгізудің тиімділігін бағалау	7596
1788.	Серік М.Р., Есеркенов А.Б.	CaSo ₄ оптикалық қасиеттерін зерттеуге кешенді көзқарас	7601
1789.	Сисенова Ж.Н.	Химиялық кәсіпорындарында өлшемдерді метрологиялық қамтамасыз етуді жетілдіру жөнінде ұсынымдар әзірлеу	7603
1790.	Сугирова А.А.	ҚР СТ ІЕС 31010-2020 бойынша тәуекелдерді басқарудың негіздері	7607
1791.	Танирбергенова А.	Мемлекеттік бақылаудың цифрлық трансформациясы	7612
1792.	Уразбекова Д.В.	Актуальные вопросы повышения качества транспортной логистики в Казахстане: проблемы и возможности	7615
1793.	Ұлан Н.Н., Рымбекова Д.М.	Материалдардың оптикалық сипаттамаларын өлшеудің метрологиялық қамтамасыз етілуі	7619

Подсекция 12.4 Электроэнергетика
Электр энергетикасы / Electric power industry

1794.	Абдимиталипов А.У.	Мероприятия по снижению потерь электроэнергии в распределительных сетях	7621
1795.	Айсаев Е.С.	Внедрение системы мониторинга запасов устойчивости в Западной зоне ЕЭС Казахстана	7625
1796.	Айсанов А.Б.	Анализ параметров изоляции воздушных линий 6-10 кВ на промышленных предприятиях	7632
1797.	Алтынбаев Н., Мухаметжан Е., Ерік Е., Жанмурзен Ж.	Электр тізбегін есептеу әдістерінің даму кезеңдері	7635
1798.	Ахметбаев А.Д.	Расчеты установившихся режимов сложной сети с применением принципов диакоптики	7639
1799.	Бахыт Ә.Қ.	Общая задача об определении «Тормозная система Supress аварийного торможения ветроэнергетической установки на ВЭС Бадамша-1»	7643
1800.	Данекерова Г.Қ.	Хромтау қаласындағы жел электр станциясын салудағы технологиялық ерекшеліктер мен инновациялар	7648
1801.	Дербисалина Д.А., Касимова А.К.	Орташа кернеулі кабель желілерін қолдану ерекшеліктері	7652
1802.	Дошимов К.Ш.	Модель системы «двигатель Стирлинга α-типа – электрогенератор - нагрузка»	7655
1803.	Жарасканова А.Ж.	Электр энергиясын тұтыну режимдерін оңтайландырудың заманауи тәсілдері	7659

1804.	Іргебай А.М.	Электрмен жабдықтау жүйелеріндегі электр энергиясының шығынын азайту әдістеріне шолу	7665
1805.	Капен Т.А.	Влияние коротких замыканий на работу частотно регулируемых электродвигателей	7668
1806.	Кожаметова Ә.Д., Қалтай Е.А., Маулен Ә.Н., Мухамед Б.	Электроэнергетикалық қауіпсіздік және экология	7673
1807.	Қалдыбаев Д.Т.	«MATLAB-Simulink» көмегімен интеграцияланған жел қондырғысының имитациялық моделін әзірлеу" анықтамасының жалпы міндеті	7678
1808.	Мухаметжан Е., Мұқият Е., Мұратова А., Мырзабеков Ә.	Нөлдік ғимараттардың энергиясы (Zero-energy buildings): үйлер өздерін қалай энергиямен қамтамасыз ете алады	7682
1809.	Өмірбек Ә.Т.	Ұзын электр желілеріндегі ток мөлшеріне климаттық жағдайлар мен күн белсенділігінің әсерін бағалау	7686
1810.	Сарбасов Н.К.	Разработка модели системы накопления энергии на ветровой электрической станции 100 МВт для стабилизации отпускной мощности	7691
1811.	Сериков Е.Б., Русланулы Д.	Оптимальные условия эксплуатации силовых трансформаторов при перегрузках с учетом явления насыщения магнитных сердечников	7695

Подсекция 12.5 Эксплуатация транспорта и логистика
Көлікті пайдалану және логистика / Transport operation and logistics

1812.	Auesbekova M.A., Dukenbayeva G.M.	Strategies for improving logistics company reliability	7700
1813.	Tsoy T.R.	The influence of astronomical factors on satellite navigation systems	7704
1814.	Kulmurzina A., Iskakov D.	The role of transport models in urban mobility management: a case study of Astana with a focus on microscopic simulation	7706
1815.	Nadimov B., Topilskiy R.	UAV-based data collection for transport simulation: potential and practical applications	7711
1816.	Абдильманова А.С.	Будущее грузоперевозок: как альтернативный транспорт меняет экологические стандарты логистики	7715
1817.	Әлімхан А.О., Гаас Р.А.	Повышение эффективности организации дорожного движения на перекрестке улиц Мәңгілік Ел - Достық	7720
1818.	Бадылбаева Д.Б.	Развитие контейнерных перевозок в Республике Казахстан в контексте модернизации транспортно-	7724

		логистических центров	
1819.	Батешов Е.А.	Об отсутствии безпересадочных железнодорожных пассажирских маршрутов с большинства южных областей Казахстана до городов Костанай и Усть-Каменогорск	7727
1820.	Бекмағанбет И.Б.	«ҚТЖ-ЖТ» ЖШС филиалы «Жамбыл ЖТ бөлімшесі» Шығанақ станциясы мен оған жалғасатын жоларалықтарын модернизациялау арқылы теміржол тасымалын оңтайландыру	7731
1821.	Бердәлі Н.Т.	Заманауи қолданыстағы детекторлар	7736
1822.	Дукенбаева Г.М., Ауесбекова М.А.	Роль и объем перевозок транспортных коридоров Казахстана в 2024 году	7741
1823.	Жанботаұлы М.	Халықаралық көлік дәліздерінде көлік-экспедициялық қамтамасыз етуді ұйымдастырудағы кейбір мәселелер	7744
1824.	Жортуғулов О.М.	Заманауи таспалы конвейер	7751
1825.	Жуматаев А.Т.	Заманауи қатпарлы конвейерлер	7754
1826.	Жумағали Ш.Н.	Инновационные подходы к управлению логистическими потоками на международном транспортном коридоре "Север-Юг"	7758
1827.	Жұмағалиева М.Б.	Логистический сервис в пассажирских перевозках: современные технологии и перспективы развития	7762
1828.	Камалов Р.А.	Перспективы и вызовы внедрения искусственного интеллекта в систему электронного документооборота в ТОО «КТЖ-Грузовые перевозки»	7765
1829.	Кенжехан Б.Е., Махмутов Т.Қ.	Моделирование аэродинамических характеристик БПЛА с неподвижным крылом	7772
1830.	Касымбекова А.С.	Экологически-ориентированное управление логистикой автомобильных перевозок на примере Республики Казахстан	7776
1831.	Қанатбекова З.Қ.	Операциялық тиімділікті арттыру үшін кәсіпорындағы ішкі логистикалық процестерді оңтайландыру	7781
1832.	Кулбаракова Ж.А.	«Орал-Алматы» теміржолы бағытында жолаушыларды жедел тасымалдау қызметін ұйымдастыру	7785
1833.	Мазманов К.А.	Digit.ex – платформа по поиску онлайн специалистов	7790
1834.	Медведев В.В.	Анализ традиционных силовых агрегатов с гибридными и перспективы их развития	7794
1835.	Мусинова А.А.	Влияние технологии уполномоченного экономического оператора на транспортно-логистические процессы Казахстана	7798

1836.	Мухтар А.З.	Тұрақты логистиканың болашағы: жасыл технологиялар мен инновациялар	7802
1837.	Өміржан Д.С.	Международный транспортный коридор «Север-Юг»: перспективы и вызовы	7807
1838.	Пулатов М.М., Пулатова М.Ж.	Способы усиления пропускной и провозной способности железнодорожного участка Ангрэн – Пап	7812
1839.	Смагулова А.Е.	Преимущества и вызовы применения технологии Блокчейн в логистике	7815
1840.	Серикова Д.Б.	Көлік-логистика саласындағы цифрлық экожүйелерді қалыптастыру және дамыту. (Қазақстандық логистикалық кәсіпорындар мысалында)	7820
1841.	Солод А.И.	Повышение безопасности движения на основе применения кольцевых пересечений	7826
1842.	Темирханұлы Т.	Повышение качества транспортного обслуживания пассажиров	7829
1843.	Тохиров О.З., Рустамжонов Б.Э.	Определение количества приемо-отправочных путей железнодорожной грузовой станции «К» в условиях увеличения объемов перевозок	7833
1844.	Шаймардан Д.Т.	Қойма логистикасындағы заманауи ақпараттық технологиялар	7836
1845.	Шүрекен Д.А., Алтаев Н.С.	Цифрлық трансформация жағдайында логистикалық процестерді оңтайландыру	7839

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 13 ОБРАЗОВАНИЕ

ПОДСЕКЦИЯ 13.1 ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ НА ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКАХ

1846.	Abdushukurova Zh. F., Aripbek S. B.	Is multilingualism making us more emotionally intelligent? A cognitive science perspective	7844
1847.	Akhan A., Berdibay D.	Six levels of thinking: applying bloom's taxonomy in education	7846
1848.	Akim A.	Digital tools in language learning:	7848

2. Основы риск-менеджмента / Д.Гэлаи, М.Кроуи, В.Б.Минасян, Р.Марк. - М.: Издательство Юрайт, 2019. - 390 с.

ӘОЖ 338.24

МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУДЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ

Танирбергенова Ақбота Олжасқызы

ak_tanir01@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ көлік-энергетика факультетінің "Стандарттау және сертификаттау" білім беру бағдарламасының 1 курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшілері - Байхожаева Б.У., Абсеитов Е.Т.

Қазіргі таңда әлемдік деңгейде цифрлық трансформация мемлекеттік басқарудың барлық салаларына әсер етуде. Бұл үрдіс мемлекеттік бақылау саласына да тән, оның ішінде техникалық регламенттердің сақталуын бақылау жүйесіне де қатысты. Мемлекеттік бақылаудың цифрландырылуы бақылау процесінің тиімділігін арттыруға, оның ашықтығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Осы мақалада мемлекеттік бақылаудың цифрлық трансформациясының негізгі аспектілері қарастырылады.

1. Цифрландырудың бақылау процестеріне әсері

Цифрландыру мемлекеттік бақылауды жақсартудың маңызды құралдарының бірі болып табылады. Әсіресе, техникалық регламенттердің сақталуын бақылауда цифрлық технологиялар бақылаудың жылдамдығы мен дәлдігін арттыруға мүмкіндік береді. Дәстүрлі бақылау әдістері, мысалы, инспекциялар мен тексерулер, көбінесе деректердің көлемін және процестердің күрделілігін басқаруға қабілетсіз болып қалады. Цифрлық технологияларды енгізу бақылау процесін айтарлықтай жетілдіреді.

Интеллектуалды бақылау жүйелерін енгізу – мемлекеттік бақылауды цифрландырудың ең тиімді жолдарының бірі. Бұл жүйелер процестерді жылдамдатып қана қоймай, олардың дәлдігін де арттырады. Мысалы, жасанды интеллект жүйелері нақты уақыт режимінде деректерді талдап, ықтимал бұзушылықтарды анықтап, жауапты органдарға автоматты түрде хабарлай алады. Бұл адамдардың қатесін азайтуға және шешім қабылдау уақытын қысқартуға мүмкіндік береді.

Цифрландырудың тағы бір маңызды аспектісі – үлкен деректерді пайдалану. Үлкен деректерді өңдеу үшін аналитикалық платформаларды қолдану тек ағымдағы жағдайды бақылауға ғана емес, сонымен қатар ықтимал тәуекелдер мен бұзушылықтарды болжауға мүмкіндік береді. Бұл мемлекеттік органдарға тек жедел жауап беру емес, сонымен қатар реттеуші шаралардың тиімділігін талдауға да мүмкіндік береді.

Заттар интернеті технологиясын енгізу де бақылау процесін жақсартуға мүмкіндік береді. Датчиктер мен сенсорлардың көмегімен техникалық регламенттердің сақталуы туралы нақты уақыт режимінде деректер алуға болады. Бұл деректер орталықтандырылған жүйелерге жіберіліп, үздіксіз бақылауды қамтамасыз етеді, бұзушылықтар анықталған кезде жедел әрекет етуге мүмкіндік береді.

2. Мемлекеттік бақылаудың цифрландыруындағы әлемдік тәжірибе

Дүниежүзілік тәжірибеде мемлекеттік бақылауды цифрландырудың сәтті мысалдары бар. Мысалы, Сингапурда Smart Nation бағдарламасы шеңберінде мемлекеттік бақылау процесін автоматтандыру және мониторинг жүйелерін енгізу арқасында үкіметтік қызметтерді жетілдіру мүмкін болды. Ұлыбританияда да экологиялық нормаларды бақылаудың автоматтандырылған жүйесі іске асырылған, ол бұзушылықтарды анықтауға және жедел түрде реттеуші шаралар қабылдауға мүмкіндік береді.

Еуропа елдерінде мемлекеттік бақылау саласында жасанды интеллект белсенді түрде қолданылуда. Бұл технологиялар деректерді талдау мен болжауда үлкен тиімділік береді. Жасанды интеллекттің көмегімен техникалық регламенттердің сақталуына қатысты заң бұзушылықтар мен ықтимал тәуекелдер алдын ала анықталады, бұл мемлекетке уақытылы әрекет етуге мүмкіндік береді.

3. Қазақстандағы мемлекеттік бақылауды цифрландыру

Қазақстанда мемлекеттік бақылаудың цифрландырылуы әлі де бастапқы кезеңде тұр. Басқа елдерде интеллектуалды жүйелер мен үлкен деректер белсенді қолданылып жатса, Қазақстанда бұл бағытта бірқатар кедергілер бар. Оларға білікті кадрлардың жетіспеушілігі, деректерді өңдеуге арналған ортақ инфрақұрылымның болмауы және жаңа технологияларды ескі жүйелермен интеграциялау мәселелері жатады. Алайда, Қазақстанда цифрландыруға қатысты алғашқы қадамдар жасалуда, мысалы, мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру және лицензиялау платформалары құрылуда.

Қазақстанда мемлекеттік бақылауды цифрландырудың тиімді болуын қамтамасыз ету үшін нақты стратегиялар мен іс-қимыл жоспарларын әзірлеу қажет. Бұл үшін мемлекеттік органдар арасында деректерді алмасу үшін бірегей платформа құру, азаматтарға ашықтық пен кері байланыс механизмдерін дамыту қажет. Сонымен қатар, кадрларды оқыту және жаңа технологияларды енгізу бойынша іс-шаралар жүргізу маңызды.

Қазақстанда цифрландыру бойынша "Цифрлық Қазақстан" бағдарламасы аясында мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру мен регламенттердің сақталуын бақылауға арналған платформалар құрылды. Бұл бағдарламаның іске асырылуы мемлекеттік бақылаудың тиімділігін арттыруға және азаматтардың мемлекеттік органдарға деген сенімін нығайтуға мүмкіндік береді.

4. Техникалық регламенттердің сақталуын бақылауда цифрлық технологияларды енгізу бойынша практикалық ұсыныстар

- Интеллектуалды бақылау жүйелерін дамыту

Мемлекеттік бақылауды жақсартудың негізгі бағыттарының бірі интеллектуалды бақылау жүйелерін әзірлеу болып табылады. Мұндай жүйелер үлкен деректерді талдауға, бұзушылықтарды ерте анықтауға және реттеуші шараларды жедел қабылдауға мүмкіндік береді.

- Деректер алмасу үшін инфрақұрылымды жетілдіру

Әр түрлі мемлекеттік органдар арасында деректер алмасудың тиімді жүйесін құру, сондай-ақ бұл жүйеге азаматтардың қатысуын қамтамасыз ету мемлекеттік бақылаудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Барлық қатысушыларға ашық және қолжетімді платформаларды енгізу маңызды.

- Кадрларды оқыту және кәсіби біліктілікті арттыру

Цифрландырудың табысты іске асырылуы үшін мемлекеттік органдардың қызметкерлерін жаңа технологияларға үйрету қажет. Бұл тек жұмыс тиімділігін арттырып қана қоймай, деректерді дұрыс интерпретациялау мен қолдануға да ықпал етеді.

Жасанды интеллект және машиналық оқыту технологияларының мемлекеттік бақылау саласына енгізілуі оның нәтижелілігін арттыру үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. Бұл технологиялар үлкен деректер массивтерін талдай отырып, дәстүрлі талдауда қол жетімсіз болатын заңдылықтарды анықтайды. Интеллектуалды алгоритмдерді қолдану тәуекелдерді болжаудың дәлдігін арттырады және бақылау органдарының ресурстарын рационалды бөлуге ықпал етеді. Сонымен қатар, блокчейн технологиялары мемлекеттік бақылау жүйесіне сенімділікті арттырады, өйткені олар деректердің өзгермейтіндігі мен ашықтығын қамтамасыз етеді. Таратылған реестр тексеру нәтижелерін сақтау үшін қауіпсіз орта жасайды, ал смарт-келісімшарттар шешім қабылдау процестерін автоматтандырады, бұл адам факторын азайтады.

Біріккен цифрлық бақылау платформасын құру мемлекеттік бақылау жүйесін трансформациялауға арналған кешенді шешім болып табылады. Мұндай платформа әртүрлі ақпараттық жүйелерді біріктіріп, барлық қатысушылардың біртұтас цифрлық кеңістікте

өзара әрекеттесуін қамтамасыз етеді. Орталықтандырылған ақпаратты жинау және өңдеу бақылаудағы субъектілердің жағдайын толық бейнелейді, бұл негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді. Тексерілетін ұйымдар үшін бұл платформа талаптардың ашықтығын қамтамасыз етеді, әкімшілік жүктемені азайтады және бақылаушы органдармен байланыс коммуникациясын жақсартады. Мұндай жүйені дамыту кезең-кезеңімен жүзеге асырылуы керек, барлық мүдделі тараптардың қажеттіліктері мен қолданыстағы инфрақұрылым мүмкіндіктерін ескере отырып.

Зерттеу цифрландырудың мемлекеттік бақылау сипатына елеулі өзгерістер әкелгенін көрсетті. Цифрлық технологияларды енгізу жазалаудан алдын алу және тәуекелдерді басқаруға бағытталған фокусты өзгертеді. Ақпараттық технологияларды қолдану тексерулердің объективтілігін арттырып, бизнеске жасалатын қысымды азайтады. Алайда, цифрландыру процесі бірқатар кедергілермен кездеседі: бақылаушы органдардың цифрлық дайындығының теңгерімсіз деңгейі, талаптардың жеткіліксіз жүйеленуі және деректерді алмасу үшін бірыңғай стандарттардың болмауы. Бұл мәселелерді шешу үшін технологиялық және құқықтық шараларды үйлестіретін кешенді тәсіл қажет.

Бақылау жүйесін жетілдіру үшін ұсыныс – ақпараттық жүйелерді интеграциялауды және барлық қатысушылардың өзара әрекеттесуін қамтамасыз ететін біріккен цифрлық платформаны құруды жеделдету. Қажет жағдайда, болжамдық аналитика мен жасанды интеллектті қолдана отырып, тәуекелдерге бағытталған тәсілді дамыту керек. Болашақ зерттеулер цифрлық технологиялардың бақылау тиімділігіне әсерін, цифрлық шешімдерді енгізуден экономикалық тиімділікті бағалаудың әдістемелерін әзірлеуге және жаңа технологияларды қолдану перспективаларын талдауға бағытталуы мүмкін. Сондай-ақ, технологиялық мүмкіндіктер мен бақылаудағы субъектілердің құқықтарын қорғау арасында тепе-теңдікті қамтамасыз етуге назар аудару маңызды.

Қорытындылай келе, мемлекеттік бақылаудың цифрлық трансформациясы басқару сапасын арттырып, ашықтықты қамтамасыз етуге және сыбайлас жемқорлықты азайтуға мүмкіндік береді. Жасанды интеллект, үлкен деректер және интернет заттары сияқты технологияларды енгізу бақылаудың тиімділігін арттырып, бұзушылықтарды уақытылы анықтауға жағдай жасайды. Қазақстанда цифрландыруды табысты іске асыру үшін дұрыс стратегия әзірлеп, кадрларды оқыту маңызды.

Осылайша цифрлық технологияларды енгізу мемлекеттік бақылау жүйесінің тиімділігін жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. Егер Қазақстан цифрлық инфрақұрылымды дамытып, реттеуші тетіктерді жетілдірсе, бақылау жүйесінің ашықтығы артып, азаматтар мен бизнеске түсетін әкімшілік жүктеме азаяды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Ильев В.В. "Цифрландыру мемлекеттік бақылауда: әлемдік тенденциялар мен Ресей мен ТМД елдеріндегі тәжірибелер." М., 2021.
2. Гончаров С.П. "Мемлекеттік басқару және цифрландыру: жаңа тәсілдер мен мүмкіндіктер." Журнал цифрлық инновациялар, 2020.
3. Шаповалов А.В. "Мемлекеттік басқарудағы цифрландыру: әлемдік үздік тәжірибелер мен Қазақстанда қолданылуы." Springer, 2022.
4. Ақымов Р.П. "Мемлекеттік бақылаудың цифрландыруы: жаңа әдістер мен үлгілер" Экономика және құқық зерттеулері журналы, 2021.